

Asya Studies

Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar

Year: 4 - Number: 14, p. 31-50, Winter 2020

İlkokulda Görev Yapan Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirmeye Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

Examining the Views of Teachers Working in Primary School on Measurement and Evaluation

DOI: <https://doi.org/10.31455/asya.707609>

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliş Tarihi /
Article Arrival Date
23.03.2020

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
27.12.2020

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
31.12.2020

Asya Studies

Dr. Mehmet Yaşar Kılıç
Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri
Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim
Dalı

myasarkilic@hotmail.com

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0002-8675-5126>

Öz

Bu araştırmanın amacı; ilkokulda görev yapan öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmeye yönelik görüşlerinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda oluşturulan araştırma sorularına yanıt aranmaktadır. Araştırma, nitel araştırma çerçevesinde yürütülmüştür ve "olgubilim" desenine uygun olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2019-2020 eğitim öğretim yılında Sivas ili Merkez ilçedeki ilkokullarda görev yapan dokuz öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla, araştırmacı tarafından geliştirilen ve beş açık uçlu sorudan oluşan "yarı yapılandırılmış görüşme formu" kullanılmıştır. Çalışma grubu "kolay ulaşılabilir" örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Hazırlanan veri toplama aracı çalışma grubunda bulunan öğretmenlere ulaştırılmış ve formun nasıl doldurulacağı hakkında bilgiler verilmiştir. Katılımcılar gönüllülük esasına uygun olarak seçilmiş ve görüşme formu hakkında bilgi verirken katılımcıları yönlendirebilecek ifadelerden kaçınılmıştır. Toplanan veriler, araştırmacı ve eğitim bilimleri alanında uzman bir kişi tarafından değerlendirilmiş ve değerlendirme sonucunda veri doğunluğunun sağlandığı kanısına ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmeyi daha çok not verme ve eksik öğrenmeleri belirleme amacıyla yaptıkları tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin bir kısmının kendisini ölçme ve değerlendirme konusunda yeterli görürken bir kısmının ise yeterli görmediği sonucuna ulaşılmıştır. Diğer bir sonuca göre öğretmenlerin en çok kullandıkları ölçme ve değerlendirme yöntemleri arasında performans değerlendirme ve proje değerlendirme olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme yöntemlerini kullanırken en fazla karşılaştıkları zorlukların sınıfların kalabalık olması ve zaman yetersizliği olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Değerlendirme, İlkokul, Öğretmenler, Ölçme, Ölçme ve Değerlendirme

Abstract

The purpose of this research; is to examine the opinions of teachers working in primary school about measurement and evaluation. Answers to research questions created for this purpose are sought. The research was conducted within the framework of qualitative research and was designed in accordance with the "phenomenology" pattern. The working group of the research consists of nine teachers working in primary school in Sivas city center in 2019-2020 academic year. In order to collect data in the research, a "semi-structured interview form" consisting of five open-ended questions developed by the researcher was used. The study group was determined by the "easily accessible" sampling method. The data collection tool prepared was delivered to the teachers in the study group and information was given about how to fill the form. Participants were selected on a voluntary basis and statements were given to guide the participants while giving information about the interview form. The collected data were evaluated by the researcher and an expert in the field of educational sciences, and as a result of the evaluation, it was concluded that the data saturation was achieved. As a result of the research, it was determined that teachers mostly use measurement and evaluation for grading and determining missing learning.. In addition, it was concluded that some of the teachers consider themselves sufficient in measuring and evaluating, while others do not see enough. According to another result, it has been determined that among the measurement and evaluation methods that teachers use the most are performance evaluation and project evaluation. In addition, it was revealed that the difficulties faced by teachers when using measurement and evaluation methods were crowded classes and lack of time.

Keywords: Evaluation, Measurement, Measurement and Evaluation, Primary School, Teachers

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Kılıç, M. Y. (2020). İlkokulda Görev Yapan Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirmeye Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi. *Asya Studies-Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, Year: 4, Number: 14, Winter, p. 31-50.

GİRİŞ

Ölçme ve değerlendirme kavramı eğitim sürecinin önemli bir parçasıdır. Ölçme, eğitim süreci boyunca bireye kazandırılması istenilen davranış değişikliklerinin, bazı araçlar kullanılarak ne ölçüde kazandırıldığıнын belirlenmesidir (İşman, 2005). Ölçme, değerlendirme sürecinin başlayabilmesi için ilk basamak olarak adlandırılabilir (Black ve Wiliam, 1998). Kullanılan en basit tabirle ölçme, ölçülmek istenilen bir özelliğin sayı ve sembollerle ifade edilmesi olarak tanımlanabilir (Atılğan, Kan ve Doğan, 2009; Büyüköztürk, 2007; Özçelik, 2010; Tekin, 1994). Değerlendirme kavramı ise belirlenen hedeflere ulaşma konusunda yargıya varma ve ölçülen nesnenin hangi özellikte ve düzeyde olduğuna karar verme işlemi olarak açıklanabilir (İşman, 2005). Benzer bir şekilde eğitim öğretim sonunda hedeflenen davranış değişikliklerinin, öğrencilere ne ölçüde kazandırıldığıнын belirlenmesi olarak da ifade edilebilir (Eskicumalı ve İşman, 2003). Değerlendirme en genel tabirle, ölçme sonuçlarının bir ölçüt ile karşılaştırılması sonucunda, ölçülen özellik hakkında genel bir yargıya varma ve karar verme işlemi olarak adlandırılabilir (Baykul, 2015; Linn ve Gronlund, 1995; Turgut, 1997). Objektif ve doğru bir şekilde yapılan ölçme işleminin, değerlendirme aşamasının önemli bir belirleyicisi olduğu söylenebilir (Rees ve Sheard, 2004). Değerlendirme sistemli bir süreçtir ve bu süreç sonucunda öğrenme ve öğretme aksiyonları düzenlenerek öğretim deneyimi şekillenir (Orsmond, Merry ve Reiling, 2000). Değerlendirme, öğretim sürecinde öğrenen kişinin duyduğu ihtiyaçları, güçlü ve zayıf yönlerini belirlemeyi ve bunlar hakkında ne yapılabileceği konusunda karar vermeyi içeren işlemler olarak da açıklanabilir (Cizek, 2007). Ölçme ve değerlendirme işlemlerinin altında yatan temel amacın, eğitimin kalite düzeyinin belirlenmesi ve elde edilen veriler doğrultusunda gerekli düzeltmelerin yapılması olduğu söylenebilir (Balcı ve Tekkaya, 2000). Özenç, Doğan ve Çakır (2017) eğitim programından beklenen kazanımların elde edilip edilmediğinin ve öğrencilerden beklenen bilgi beceri ve tutumların kazanılıp kazanılmadığının ölçme değerlendirme sonunda anlaşılabilceğini ifade etmektedir. Ölçme ve değerlendirme sayesinde eğitim öğretim sürekli olarak izlenerek hata veya problemlerin belirlenmesi ve sonucunda gerekli önlemlerin alınması sağlanır. Stiggins (2000) ölçme ve değerlendirme işlemlerinin öğrencilerin elenmesi ve sınıflandırılması için değil, öğrencinin istenilen becerileri kazanıp kazanmadığının belirlenmesi ve öğrenimine destek sağlanması amacıyla yapılması gerektiğini belirtmektedir.

Ölçme ve değerlendirme konusunda yeterli olmak, öğretmenliğin önemli unsurlarından birisidir (Plake ve Impara, 1993; Seferoğlu, 2004). Eğitim sisteminin amaçlarının istenilen düzeyde gerçekleştirilebilmesi, bu sistemin sınıf içerisinde uygulayıcıları olan öğretmenlerin bilgi ve becerisine bağlıdır. Eğitim sistemi içerisinde bu kadar önemli yeri olan öğretmenlerin kendisini geliştirmesi ve gerekli kazanımları elde etmesi önemli bir konudur (Gültekin, 2002). Ölçme ve değerlendirme uygulamalarının uygun ve eksiksiz bir şekilde kullanılmasının, öğretmenlerin sınıfta uyguladığı öğretim programının sürekli gelişmesini, öğrencilerin motivasyonlarının ve akademik başarılarının artmasını sağladığı ifade edilmektedir (Black ve Wiliam, 1998; Stiggins, 2001; Stiggins, Conklin ve Bridgeford, 1986). Eğitim öğretim sırasında hangi ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanılacağına karar verilmesi, bu testlerin geçerliliğinin ve güvenilirliğinin sağlanarak uygulanabilmesi ve eğitim sonrasında elde edilmesi gereken kazanımların nasıl ölçüleceği veya hangi kriterlere göre değerlendirileceği, öğretmenlerin bu konudaki bilgi ve yeterlikleri ile yakından ilişkilidir. Bu konuda yeterli olmayan öğretmen ölçme aracını eksik, yanlış veya gereksiz yerde uyguladığında, uygulama sonucunda tam olarak doğru ölçüm yapamayacak ve sonuç olarak öğrenciler hakkında eksik ve yanlış kararlar verecektir (Dikmen, 2008). Ölçme ve değerlendirme konusunda yeterli olan öğretmenlerin, sınıfta uygun öğretim yöntem ve tekniklerini uygulayabileceği ifade edilmektedir. Sonuç olarak ölçme tekniklerini uygun bir şekilde uygulayarak öğrencileri doğru bir şekilde değerlendirebilir. Bunun yanı sıra doğru ölçme ve değerlendirme tekniklerinin uygulanması, sadece öğrencilerin öğrenim yeterlikleri hakkında bilgi vermekle kalmaz aynı zamanda eğitim sisteminin işleyişi ve etkinliği hakkında da öğretmenlere bilgi sağlayabilir (Akdağ, 2011). Ölçme ve değerlendirme sürecinin sistemli ve planlı bir şekilde yapılması durumunda, sistemin işleyip işlemediği konusunda sürekli olarak uzmanlara ve sürecin uygulayıcıları olan öğretmenlere geri bildirim sağlanmaktadır. Öğretmen veya uzmanların ölçme değerlendirme süreçlerine teorik ve uygulama açısından tam olarak hâkim olması, sürecin verimliliği açısından çok önemli bir etken olarak görülmektedir (Karaşahin, 2011).

Eğitim ve öğretim sürecinde ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin, öğrencilerin öğrenim düzeylerinin geliştirilmesinde ve eğitim programlarının etkililiğinin artırılmasında önemli bir role sahip olduğu söylenebilir. Sınıf içerisinde ölçme ve değerlendirmeyi yapan kişi öğretmenlerdir ve

öğretmenlerin sahip olduğu nitelikler bu bakımdan ölçme ve değerlendirmenin kalitesini derinden etkilemektedir. Öğretmenlerin niteliklerinin daha da artırılabilmesi için onların ölçme ve değerlendirme konudaki eksik noktalarının belirlenmesi ve bu eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir. Bu bakımdan öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme faaliyetlerine ilişkin görüşlerinin derinlemesine incelenmesi önem arz etmektedir. Gelecek yaşantılar için gerekli olan temel beceriler çocuklara ilkokulda kazandırılmaktadır. Çocukların kazandıkları bu temel becerilerin, sonraki yaşantısındaki uyumunu ve başarısını etkileyebileceği söylenebilir. Ayrıca öğrencilere temel becerilerin kazandırılması daha üst düzey becerilerin kazandırılması için ön ayak olacaktır. Bu temel becerilerin ne düzeyde kazandırıldığı ise ölçme ve değerlendirme ile belirlenmektedir. İlkokulda görev yapan öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmeye ilişkin görüşlerinin, gelecekte yetkili kişiler tarafından yapılabilecek çalışmalar ve uygulamalar için belirleyici unsur olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda ilkokul kademesinde görev yapan öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmeye ilişkin görüşlerinin belirlenmesi bu çalışmanın önemini oluşturmaktadır.

MEB öğretmenlere ölçme ve değerlendirme ile ilgili hizmet içi eğitimler sağlamaktadır. Hizmet içi eğitimlerin etkililiğinin belirlenebilmesi açısından öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmeye yönelik görüşlerinin incelenmesinin faydalı olabileceği düşünülmektedir. Özellikle ölçme ve değerlendirme konusunda geçmişte yapılan çalışmaların sonuçları ile güncel çalışmaların sonuçları birlikte incelendiğinde, yetkili kurumlar yaptıkları uygulamaların ve çalışmaların etkililiğini görme fırsatı bulabileceklerdir. Bu açıdan bakıldığında bu çalışmanın araştırmacılara güncel bilgi sağlaması ve yapılacak çalışmalara kaynak oluşturması açısından önemli bulgular sunacağı söylenebilir. Ayrıca öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme konusunda yaşadığı sorunların ortaya çıkarılması ve direkt olarak ölçme ve değerlendirmeyi uygulayan öğretmenlerin ifadeleriyle bu sorunlara ilişkin çözümler sunulması, ölçme ve değerlendirmenin etkililiğinin artması adına önemli olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; ilkokulda görev yapan öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmeye yönelik görüşlerinin incelenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- 1- Öğretmenler için ölçme ve değerlendirme kavramı ne ifade etmektedir?
- 2- Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme konusundaki yeterlikleri ne durumdadır?
- 3- Öğretmenlerin en çok kullandıkları ölçme ve değerlendirme yöntemleri nelerdir?
- 4- Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme konusunda karşılaştıkları zorluklar nelerdir?
- 5- Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme konusunda karşılaştıkları zorluklara yönelik çözüm önerileri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın bu kısmında araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı ve verilerin toplanması ve analiz edilmesi konusunda açıklamalara yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Araştırmada, öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmeye yönelik görüşlerinin ortaya çıkarılması amacıyla nitel araştırma yöntemine başvurulmuştur. Nitel araştırma, gözlemlemek istenilen olayların ve algıların doğal ortamında gözlemlenerek, gözlem sonucunun objektif ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasını amaçlayan araştırma türüdür (Yıldırım, 1999). Bu araştırma “olgubilim” desenine uygun olarak tasarlanmıştır. “Olgubilim” deseni, bireylerin belirli bir olgu/fenomen ya da kavramla ilgili yaşadıkları deneyimlerin onlarda oluşturduğu ortak anlamı ortaya çıkarabilmek için yapılan araştırma modeli olarak açıklanabilir (Creswell, 2013). Olgular günlük yaşantımızda deneyimler, yaşadığımız olaylar, farklı yönelimler, algılar ve kavramlar olarak karşımıza çıkabilir. Olgubilim deseni ise bize çok uzak olmayan fakat tam olarak algılayamadığımız bu olguları araştırmayı ve ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışmada, ölçme ve değerlendirme öğretmenleri için ne ifade ettiğinin, ölçme ve değerlendirme konusundaki yeterliklerinin, en çok kullandıkları ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin, ölçme ve değerlendirmede karşılaştıkları zorlukların ve bu zorluklara yönelik çözüm önerilerinin araştırılması amacıyla olgubilim deseninden faydalanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 eğitim öğretim yılında Sivas ili Merkez ilçede ilkokullarda görev yapan 9 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma verileri 2019 yılı Ekim ve Kasım aylarında toplanmıştır. Çalışma grubu “kolay ulaşılabilir” örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Bu

örnekleme yönteminde, ulaşılması hızlı ve kolay olan katılımcılara öncelik verilmektedir. Nitel araştırma yöntemlerinde en çok kullanılan örnekleme yöntemidir (Patton, 2005). Kolay ulaşılabilir örnekleme yönteminde araştırmacı bütün öğeler içerisinde yeteri kadar katılımcı seçerek çalışmaya dâhil eder (Singleton ve Straits, 2005). Çalışma grubuna dâhil edilen katılımcılara ait demografik değişkenler Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1: Çalışma Grubuna Ait Demografik Özellikler

Cinsiyet		f	%
1	Erkek	5	55,56
2	Kadın	4	44,44
Yaş		f	%
1	20-30	2	22,22
2	31-40	3	33,34
3	41-50	2	22,22
4	51 ve üzeri	2	22,22
Medeni Durum		f	%
1	Evli	5	55,56
2	Bekâr	4	44,44
Lisansüstü Eğitim		f	%
1	Evet	2	22,22
2	Hayır	7	77,78
Mesleki Kıdem		f	%
1	1-5 Yıl	3	33,34
2	6-10 Yıl	2	22,22
3	11-15 Yıl	2	22,22
4	16 Yıl ve Üzeri	2	22,22
Hizmet İçi Eğitim		f	%
1	Evet	3	33,33
2	Hayır	6	66,67
Genel Toplam		9	100,00

Veri Toplama Aracı

Araştırmada ilkokulda görev yapan öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme hakkındaki görüşlerinin belirlenebilmesi amacıyla, araştırmacı tarafından geliştirilen ve beş açık uçlu sorudan oluşan “yarı yapılandırılmış görüşme formu” kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda katılımcılarla ilgili bazı demografik değişkenlere ait sorular yer almaktadır. İkinci kısımda ise oluşturulan beş açık uçlu soru yer almaktadır. Ayrıca görüşme formunun nasıl doldurulacağına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Oluşturulan görüşme formu, formda yer alan soruların amaca uygun olup olmadığı, soruların açık olup olmadığı ve dil bilgisine uygun olup olmadığının belirlenebilmesi açısından biri eğitim bilimleri diğeri ise dil bilimleri alanından olmak üzere iki uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan alınan geri dönüşler neticesinde görüşme formu düzenlenerek son halini almıştır. Büyüköztürk (2007) ölçme aracının kapsam ve görünüş geçerliğinin uzman görüşleri doğrultusunda sağlanabileceğini ifade etmektedir. Çalışmada uzman görüşüne başvurularak kapsam ve görünüş geçerliğinin artırılması sağlanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Hazırlanan veri toplama aracı çalışma grubunda bulunan öğretmenlere ulaştırılmış ve formun nasıl doldurulacağı hakkında bilgiler verilmiştir. Katılımcılar gönüllülük esasına uygun olarak seçilmiş ve görüşme formu hakkında bilgi verilirken katılımcıları yönlendirebilecek ifadelerden kaçınılmıştır. Veri toplama süreci ortalama on beş dakika sürmüştür. Toplanan veriler, araştırmacı ve eğitim bilimleri alanında uzman bir kişi tarafından değerlendirilmiş ve değerlendirme sonucunda veri doygunluğunun sağlandığı kanısına ulaşılmıştır.

Katılımcılardan toplanan veriler Microsoft Word dosyası olarak düzenlenmiş ve verilere NVivo 8 veri analiz programı yardımıyla “içerik analizi” yapılmıştır. İçerik analizindeki temel amaç, veriler içerisinde birbirleri ile benzer ifadeleri, temalar ve kavramlar çerçevesinde bir araya toplamak ve bunları anlaşılabilir bir biçimde yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Yapılan analizler neticesinde yarı

yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen cevaplar çözümlenmiş ve oluşturulan temalar, ilişkileri gösterecek bir şekilde model yardımıyla gösterilmiştir. Modelde oluşturulan temalara ait ok kalınlıkları o tema için yapılan gönderme sayıları dikkate alınarak düzenlenmiştir. Yani bir temaya ait gönderme sayıları arttıkça ok kalınlıkları da artmaktadır. Çalışmada sunulan görüşler kodlama yardımıyla sunulmaktadır. Kodlarda yer alan ifadeler katılımcıların demografik özelliklerini temsil etmektedir. Örneğin “2, Kadın, 6-10 yıl” olarak kodlanmış bir tema, ikinci katılımcı olduğunu, cinsiyetinin kadın olduğunu ve 6-10 yıl bir tecrübeye sahip olduğunu belirtmektedir.

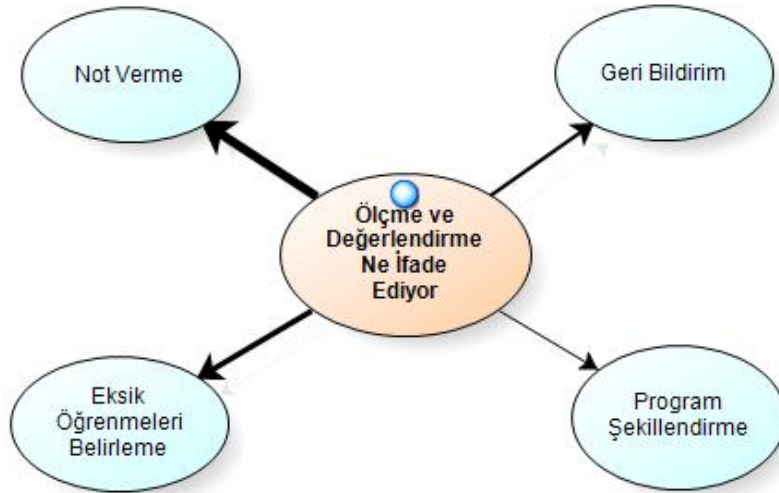
Nitel araştırma yöntemlerinde uzman görüşü, katılımcı teyidi ve ayrıntılı betimleme vasıtasıyla çalışmanın geçerliğinin sağlanabileceği, tutarlılık ve teyit incelemesi vasıtasıyla ise çalışmanın güvenilirliğinin sağlanabileceği ifade edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu bağlamda katılımcılardan toplanan veriler Microsoft Word ortamına aktarıldıktan sonra çıktıları alınıp katılımcılara okutulmuştur. Katılımcıların yarı yapılandırılmış görüşme sorularına verdikleri cevaplar teyit edildikten sonra analiz kısmına geçilmiştir. Böylece çalışmanın geçerliğinin sağlanması amaçlanmıştır. Çalışmanın güvenilirliğini sağlamak için ise veriler eğitim bilimleri alanında uzman bir kişiye ulaştırılmış, çalışma kapsamında oluşturulan temalar ile uzman kişinin oluşturduğu temalar karşılaştırılmıştır. Bu doğrultuda oluşturulan temalar için Cohen’in Kappa katsayısı hesaplanmış ve bu değer .89 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu değer oluşturulan temalar arasında güçlü bir tutarlılık olduğunu göstermektedir (McHugh, 2012). LeCompte ve Goetz (1982), nicel araştırmalarda verilerin hiçbir yargıda bulunulmadan doğrudan aktarılmasının güvenilirliği artıracaklarını ifade etmektedir. Çalışmada katılımcılardan elde edilen veriler, hiçbir yorum katılmadan Microsoft Word ortamına aktarılmış ve bulgular kısmında ayrıntılı olarak alıntılara yer verilmiştir.

BULGULAR

Bu kısımda, katılımcılardan toplanan veriler neticesinde elde edilen bulgular, araştırmanın alt amaçları doğrultusunda sırası ile verilmiştir.

1- Ölçme ve Değerlendirme Kavramının Ne İfade Ettiğine İlişkin Çözümlemeler

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin, ölçme ve değerlendirme kavramının ne ifade ettiğine ilişkin görüşlerinin nitel olarak çözümlenmesi sonucunda oluşturulan model Şekil 1’de gösterilmektedir. Ayrıca öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme kavramının ne ifade ettiğine ilişkin görüşlerinden oluşturulan temalar ve bu temalara ilişkin görüşler, katılımcılardan alıntılar yapılarak detaylı şekilde verilmiştir.

Şekil 1: Ölçme ve Değerlendirme Kavramının Ne İfade Ettiğine İlişkin Şematik Gösterim

Not verme: Yapılan analiz sonucunda en fazla yüklemenin “not verme” temasına yapıldığı sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme kavramının ne ifade ettiğine

ilişkin görüşleri “not vermek” amacıyla yapıldığı üzerinde yoğunlaşmıştır. Elde edilen bu temaya ilişkin bazı görüşler aşağıda örneklendirilmektedir.

“Sene sonunda öğrenciler için bir değerlendirme yapmamız gerekiyor. Değerlendirme sonucunda her öğrenciye yapılan, gerek sınavlar gerekse tutum ve davranışları için not veriliyor. Ölçme ve değerlendirme işlemlerinin temel noktası öğrenci başarısına göre not verip onları değerlendirmektir. Öğrenciler ve veliler, verilen notlara göre öğrenci hakkında fikir sahibi oluyorlar. Bu bakımdan öğretmenlerin yaptığı değerlendirmeler, öğrencilerin geleceği için yol gösterici olabilmektedir... (2, Kadın, 6-10 yıl)”

“Ölçme ve değerlendirme, klasik olarak öğrencileri değerlendirerek onlara en doğru şekilde derecelendirme yapmak veya düzeylerine göre, kapasitelerine göre notlar vererek onların gelişim düzeylerini belirlemektir. Bizim zamanımızda öğretmenler genellikle bizi test usulü sınavlar yaparlardı. Şimdi sistem biraz daha değişse de bu işlemlerin sonunda not verilip bir şekilde sınıflama yapmak bu işin temelini oluşturmaktadır (7, Erkek, 16 yıl ve üzeri)”

“...öğrencilerin hedeflenen noktalara gelip gelmediğinin belirlenmesi gerekiyor. Öğretmenlerin bunu belirlemek için yaptıkları uygulama ise genelde sınavlardır. En azından dördüncü sınıflar için yapılan sınavlar sonucunda, öğrencilerin başarı düzeylerini belirlemek için sınav notu vermek gerekiyor. Bunun yanı sıra gerek gözlemler gerekse de performans ödevleri ölçme değerlendirme olarak nitelendirilebilir. Bunlar gibi birçok ölçme veya değerlendirme uygulamaları sayabiliriz... (5, Erkek, 1-5 yıl)”

Eksik öğrenmeleri belirleme: Ölçme ve değerlendirme kavramının ne ifade ettiğine ilişkin oluşturulan temalardan birisi “eksik öğrenmeleri belirleme” temasıdır. Bu temaya ilişkin belirtilen bazı ifadeler aşağıda yer verilmiştir.

“Ölçme değerlendirme totalde eksik ve yanlış öğrenmeleri belirlemek için yapılması gerekmektedir. Zaten bence ölçme değerlendirmenin önemi buradan gelir. Mesela verdiğim bazı ödevler ve yaptığım sınavlar eksik öğrenmelerin olup olmadığını belirlenebilmesini sağlamaktadır. Buna göre eğitim öğretimi tekrar düzenliyorum... (5, Erkek, 1-5 yıl)”

“...öğrencide istenilen davranış değişikliklerini gerçekleştirmek en önemli amaç olmalıdır. Eğer öğrenciler bunu gerçekleştirmediyse eğitim amaçlarına ulaşamaz. Bir yerlerde eksiklik var demektir. Öğrenciler tam olarak öğrenememiştir. Bu durum zincirleme olarak öğrencinin geleceğini de etkiler. Ölçme değerlendirme burada devreye girer ve böylece nerede eksik var nerede yanlış var belirlenir... (3, Erkek, 11-15 yıl)”

Geri bildirim: Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme kavramının ne ifade ettiğine ilişkin görüşlerini temsil eden başka bir tema ise “geri bildirim”dir. Öğretmenler gerek programın etkililiği, gerekse eğitimin etkililiği adına geri bildirim sağlanması gerektiği görüşünü belirtmektedir. Öğretmenlerin temaya ilişkin belirttiği görüşler değerlendirildiğinde, bu temaya ilişkin aşağıdaki görüşlerin temsil niteliğinde olduğu söylenebilir.

“Ölçme değerlendirme geri bildirim sağlar. Biz sınıflarda eğitim veriyoruz ama bu eğitimin etkililiği, verimliliği, işe yarayıp yaramadığı nasıl belirlenecek. Biz bu işi ölçme ve değerlendirme sayesinde gerçekleştirip eğitimin etkililiği hakkında hatta geniş çerçeveden bakarsak uygulanan programın verimliliği hakkında fikir sahibi oluyoruz. Yani geri bildirim alıp kendimizi buna göre hazırlayıp daha verimli bir şekilde ne yapabiliriz onun planlamasını gerçekleştirmek gerekir... (6, Kadın, 6-10 yıl)”

“... ayrıca sınıfta uygulanan öğretim yönteminin, kullanılan öğretim materyalinin bile ne düzeyde işe yaradığının belirlenmesi gerekmektedir. Bunun belirlenmesi için ise öğrenci

kazanımlarının ölçülmesi ve değerlendirilmesi gerekir. Bu durumda süreç hakkında geri bildirim sağlanır. Ölçme değerlendirme bize yardımcı olur ve sadece öğrenci için değil bizim için de bir geri bildirim sağlar... (4, Kadın, 1-5 yıl)”

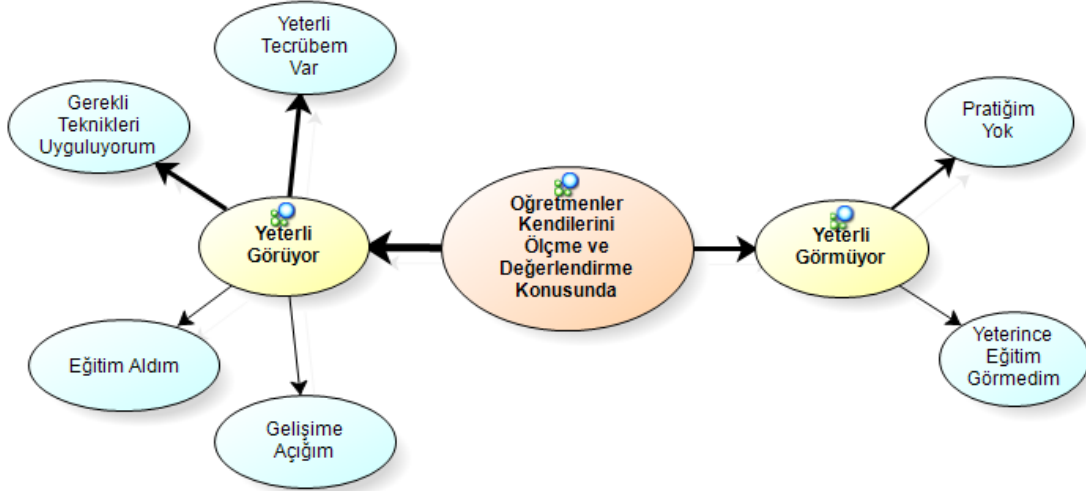
Program şekillendirme: Öğretmenler, ölçme ve değerlendirme kavramının ne ifade ettiğine ilişkin görüşlerini “program şekillendirme” temasıyla açıklamıştır. Bu temaya ilişkin ifadelere aşağıda yer verilmiştir.

“... eğitim sonucunda bir karar almamız gerekiyor. Ölçme değerlendirme sayesinde gerekli kararları veriyoruz. Bu kararlara göre eğitim programları şekilleniyor hatta eğitim sistemi yeniden düzenleniyor (5, Erkek, 1-5 yıl)”

“...zaten ölçme değerlendirme işlemlerinin sonunda bir karara varılması gerekiyor. Öğrencilere verilen notlar da işte varılan bu kararlardır. Notlar eğitim programının verimliliği hakkında bize bilgi verir. Bu doğrultuda eğitim programlarının tekrar düzenlenip değiştirilmesi konusunda fikir oluşur (7, Erkek, 16 yıl ve üzeri)”

2- Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Konusundaki Yeterliklerine İlişkin Çözümler

Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme konusundaki yeterliklerine ilişkin elde edilen görüşlerinin çözümlenmesi neticesinde oluşturulan model Şekil 2’de gösterilmektedir. Ayrıca öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme konusundaki yeterliklerine ilişkin elde edilen görüşlerden yararlanılarak oluşturulan temalar ve temalara ilişkin görüşler doğrudan alıntı yapılarak aşağıda örneklendirilmiştir.

Şekil 2: Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Konusundaki Yeterliklerine İlişkin Şematik Gösterim

Evet, kendimi yeterli görüyorum: Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin çoğunluğu, ölçme ve değerlendirme yöntemlerini kullanma konusunda yeterli olduklarını ifade etmişlerdir. “Yeterli görüyorum” teması içerisinde yer alan alt temalar ve bu temalara ilişkin referans görüşler aşağıda örneklendirilmektedir.

Gerekli teknikleri uyguluyorum: Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme konusundaki yeterliklerine ilişkin elde edilen temalar incelendiğinde, en fazla yüklemelerden birisinin “gerekli teknikleri uyguluyorum” temasına yapıldığı sonucuna varılmıştır. Araştırma, kendisini ölçme ve değerlendirme konusunda yeterli gören öğretmenlerin, sınıflarında gerekli teknikleri uyguladığını ortaya çıkarmaktadır. Bu temaya ilişkin referans olabilecek öğretmen görüşlerinden ikisine aşağıda yer verilmiştir.

“Ölçme değerlendirmede iyi olduğumu düşünüyorum. Özellikle öğrencileri ölçerken ve değerlendirirken pek çok yöntemi kullanıyorum. Yapılan uygulamaya göre en uygun değerlendirme yöntemini seçtiğime ve makul bir şekilde bunu değerlendirdiğimi düşünüyorum. Böylelikle bir ölçme yönteminde bulunan dezavantajları veya dezavantaj varsa bunları minimuma indirdiğimi düşünüyorum. Ama yine de bir yerlerde eksikliklerimiz vardır tabi ki...(7, Erkek, 16 yıl ve üzeri)”

“...bu konuda yaptığım uygulamalara baktığımda oldukça iyi işler çıkardığımı söyleyebilirim. Neticede bilmediğimiz, yeni literatüre giren uygulamalar olabilir. Fakat yaptığım ve sınıfta uyguladığım ölçme değerlendirme yöntemlerinin tam ve objektif olarak öğrenciyi değerlendirdiğini düşünüyorum. Bu konuda vicdanen rahatım. Uygun ölçme değerlendirme yöntemleri seçimi ve bu konuda tecrübe kazanma öğretmen için çok gereklidir... (8, Kadın, 11-15 yıl)”

Yeterli tecrübem var: Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme konusundaki yeterliklerine ilişkin elde edilen temalar dikkate alındığında, kendisini yeterli gören öğretmenlerin “yeterli tecrübem var” temasını vurguladıkları sonucuna varılmıştır. Kendisini ölçme ve değerlendirme konusunda yeterli gören öğretmenler, bu konuda yeterli tecrübelerinin olduğunu ifade etmektedir. Bu temaya referans olan görüşler aşağıda belirtilmektedir.

“...yılların getirdiği deneyim sayesinde ölçme ve öğrenciyi değerlendirme düzeyimin iyi olduğunu söyleyebilirim. Belki zamanında ben de yanlış uygulamalar, değerlendirmeler yapmış olabilirim, belki şu an yine yapıyor olabilirim ama bunlar artık çok az seviyededir... (9, Erkek, 16 yıl ve üzeri)”

“...kendimi bu konuda yeterli olarak görüyorum. Öğretmenlik mesleğine ilk başladığımdan beri bir hayli süre geçmiş. Bu süre zarfında binlerce öğrenciyi ölçtüm ve bu sonuçlara göre binlerce öğrenci değerlendirdim. Açıkçası bu konuda belli bir tecrübe edindim. Bu konu sürekli gelişen ve değişen bir durumda olduğu için illaki eksikliklerim vardır ama işin temel noktalarında iyi olduğunu söyleyebilirim (3, Erkek, 11-15 yıl)”

Eğitim aldım: Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme konusundaki yeterliklerine ilişkin elde edilen görüşler incelendiğinde “eğitim aldım” teması elde edilmiştir. Kendisini yeterli gören öğretmenler ölçme ve değerlendirme konusunda eğitim aldıklarını ifade etmişlerdir. Bu temaya referans olabilecek görüş “lisans eğitimin sırasında ve yüksek lisans eğitimi süresince ölçme değerlendirme ile ilgili bazı eğitimler gördüm. Bu eğitimler çoğunlukla teorik de olsa benim için verimli oldu. Bu konuda kendimi yeterli görüyorum, en azından bildiklerimi ve işime yarayan ölçme değerlendirme yöntemlerini kullanabiliyorum (6, Kadın, 6-10 yıl)” şeklinde belirtilmiştir.

Gelişime açığım: Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme konusundaki yeterliklerine ilişkin elde edilen temalardan birisi de “gelişime açığım” temasıdır. Ölçme değerlendirme konusunda kendisini yeterli gören öğretmenlerden birisi gelişime açık olduğu için kendisini yeterli olarak görmektedir. Bu temaya referans olarak “...evet kendimi yeterli görüyorum. Öğretmenlik mesleğinin temelini zaten ölçme ve değerlendirme oluşturuyor. Bence bütün öğretmenlerin bu konuda kendisini geliştirmesi ve sürekli olarak yeni yöntemleri araştırması gerekir. Bu konuda sürekli olarak araştırıyorum, internette makaleler okuyorum ve videolar izliyorum. Kendimi geliştirmek için elimden geleni yapıyorum (1, Erkek, 1-5 yıl)” ifadesi gösterilebilir.

Hayır, kendimi yeterli görmüyorum: Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin bir bölümü, kendilerini ölçme ve değerlendirme yöntemlerini kullanma konusunda yeterli görmediklerini ifade etmişlerdir. “Yeterli görmüyor” teması içerisinde yer alan alt temalar ve bu temalara ilişkin referans görüşler aşağıda sunulmaktadır.

Pratiğim yok: Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme konusundaki yeterliklerine ilişkin, kendisini yeterli görmeyen öğretmenler incelendiğinde elde edilen temalar arasında en fazla yüklemeye “pratiğim yok” temasına yapıldığı sonucuna varılmıştır. Yapılan araştırmada, kendisini ölçme ve değerlendirme konusunda yeterli görmeyen öğretmenlerin yeterli pratiklerinin olmadığı sonucuna ulaşılabilir. Bu temaya ilişkin görüşler aşağıda verilmiştir.

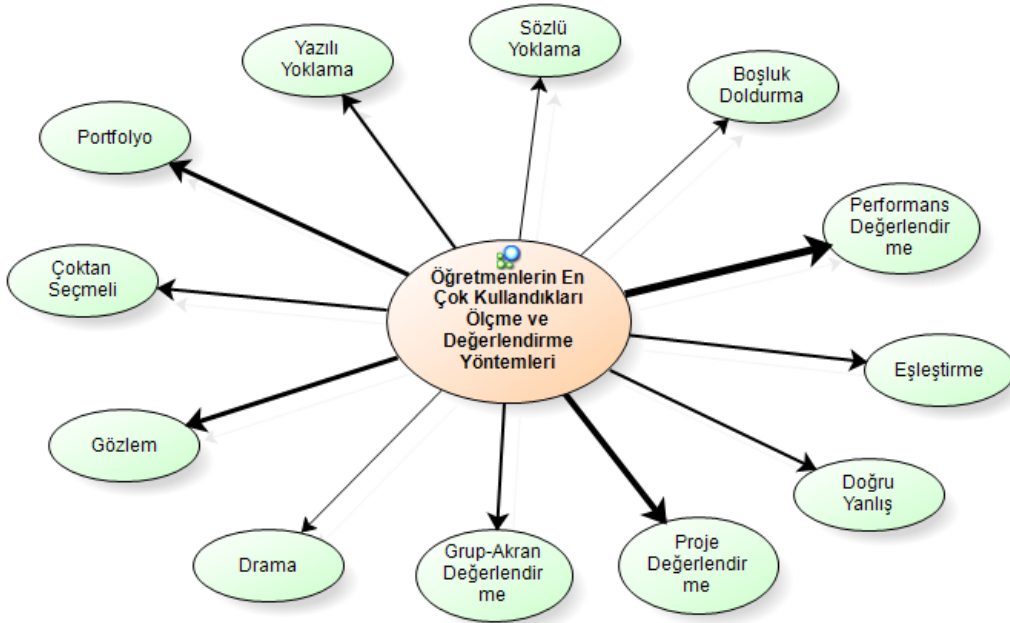
“...kesinlikle kendimi geliştirmem gerekiyor. Mesela bence çoğu ölçme değerlendirme tekniklerini çoğu öğretmen bilmiyor. Bilen de düzgün bir şekilde kullanamıyor ya da daha iyi bildiği tekniği uyguluyor. Eğitim sisteminden kaynaklı olarak kimse bazı ölçme değerlendirme tekniklerinin tam olarak nasıl uygulanabileceğini bilmiyor. Çoğunluğu yaparak yaşayarak öğreniyor, biraz pratikte uygulayarak öğrenmek lazım (5, Erkek, 1-5 yıl)”

“...öğretmenlerin bütün ölçme değerlendirme yöntemlerine yatkın olduğunu düşünüyorum. Öğretmenlerin işi bu. Fakat biraz uygulayarak kendimizi geliştirip tecrübe kazanmamız gerekiyor. Kendi adıma konuşursam kendimi biraz daha geliştirmem gerekli (2, Kadın, 6-10 yıl)”

Yeterince eğitim görmedim: Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme konusundaki yeterliklerine ilişkin kendisini yeterli görmeyen öğretmenler arasında elde edilen temalardan bir diğeri ise “yeterince eğitim görmedim” temasıdır. Bu temayı “...aslında kendimi yeterli hissetmiyorum. Ölçme değerlendirme ile ilgili dersleri ve uygulamaları kâğıt üstünde aldım, çoğu öğretmen de aynı şekilde bu dersleri görmüştür. Bu konuda herhangi bir uygulama yapılmadı, mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin de yeterince eğitim aldığını düşünmüyorum. Ölçme değerlendirme sadece yazılı olarak yapılan bir işlem değil, çok boyutlu bir kavram, çeşitli yöntemleri var. Bence bunlar sadece teorik olarak öğrenilmez (4, Kadın, 1-5 yıl)” görüşü örneklendirmektedir.

3- Öğretmenlerin En Çok Kullandıkları Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerine İlişkin Çözümlenmeler

Öğretmenlerin en çok kullandıkları ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin elde edilen görüşlerinin çözümlenmesi sonucunda oluşturulan model Şekil 3’de verilmektedir. Ayrıca öğretmenlerin en çok kullandıkları ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin elde edilen görüşlerden yararlanılarak oluşturulan temalar ve temalara ilişkin görüşler, doğrudan alıntı yapılarak aşağıda örneklendirilmiştir.

Şekil 3: Öğretmenlerin En Çok Kullandıkları Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerine İlişkin Şematik Gösterim

Performans değerlendirme: Yapılan nitel analiz sonucunda öğretmenlerin en çok kullandıkları ölçme ve değerlendirme yöntemlerinde, en fazla yüklemenin “performans değerlendirme” temasına yapıldığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğretmenlerin ölçme değerlendirme yöntemi olarak en yoğun şekilde performans değerlendirme yöntemini kullandığı söylenebilir. Bu temaya referans olarak aşağıdaki ifadeler örneklendirilebilir.

“...öğrencileri değerlendirmek için pek çok yöntem ve teknik kullanmaya özen gösteririm. Bir ölçme değerlendirme yönteminin ölçmediği özellik varsa veya öznel bir düşünce karışmışsa diye farklı yöntemler de kullanırım. Özellikle performans değerlendirme ölçeceği en çok kullandığım yöntemler arasındadır... (9, Erkek, 16 yıl ve üzeri)”

“...bu seviyede en kullanışlı ölçme değerlendirme yönteminin performans değerlendirme olduğunu düşünüyorum. Biraz zahmetli ama öğrenciyi pek çok yönden değerlendirmeye yarıyor (4, Kadın, 1-5 yıl)”

Proje değerlendirme: Yapılan nitel analiz sonucunda öğretmenlerin en çok kullandıkları ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden ikinci en fazla yüklemeye yapılan tema “proje değerlendirme” olduğu sonucuna varılmıştır. Bu doğrultuda öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme yöntemi olarak proje değerlendirmeyi aktif bir şekilde kullandığı söylenebilir. Bu temaya referans olabilecek görüşlere aşağıda yer alan ifadeler temsil niteliği taşımaktadır.

“...öğrencilere proje ödevi vererek çoklu gelişimleri sağlıyorum. Gözlemediğim kadarıyla öğrenciler proje ödevlerini severek yapıyor. Konularını kendileri belirledikleri için daha zevkli geliyor onlara. Kendilerini istedikleri konularda daha iyi geliştirmelerini sağlıyor... (3, Erkek, 11-15 yıl)”

“...öğrencileri projeler üretmeleri için teşvik ediyorum. Böylece zihinsel olarak gelişimlerine yardımcı olduğumu düşünüyorum. Hayal dünyaları geliyor. Bazen çok iyi projeler ortaya çıkıyor. Ayrıca proje ödevleri öğrencilerin sorumluluk almaları için bir fırsat, sorumluluk sahibi olmayı öğreniyorlar... (7, Erkek, 16 yıl ve üzeri)”

Portfolyo: Öğretmenlerin en çok kullandıkları ölçme ve değerlendirme yöntemlerinde önemli bir bölümünün ifade ettiği üzere, elde edilen diğer bir tema ise “portfolyo” temasıdır. Aşağıda bu temaya referans olabilecek kapsayıcı bir görüş paylaşılmaktadır.

“Öğrencileri değerlendirmek için kullandığım yöntemlerden birisi de portfolyo'dur. Her ne kadar uğraştırıcı olsa da öğrencilerin bir bütün olarak gelişimini görmek için güzel bir değerlendirme yöntemi olduğunu düşünüyorum. Özellikle portfolyo düzenli bir şekilde tutulur ise öğrencilerin eksik yanlarının belirlenmesi ve bunların geliştirilmesi sağlanabilir. Tabi elde edilen ürünleri iyi analiz etmek gerekiyor (2, Kadın, 6-10 yıl)”

Gözlem: Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin en fazla kullandıkları ölçme ve değerlendirme yöntemleri kapsamında önemli bir sayıdaki katılımcılardan elde edilen farklı bir tema ise “gözlem” temasıdır. Elde edilen bu temaya referans olan görüşlere örnek teşkil edebilecek ifade aşağıda verilmektedir.

“...özellikle birinci sınıflar için her derste gözlem formu tutuyorum. Çocukların okuma, yazma, konuşma gibi davranışlarını değerlendirip puanlama yapıyorum. Böylelikle süreç içerisinde gelişimlerini net bir şekilde takip edebiliyorum. Özellikle öğrencilerin bu sürecin farkına varmaması, yani puanlandıklarını bilmemesi gözlem tekniğinde doğru tespitlerin yapılmasını sağladığını düşünüyorum (8, Kadın, 11-15 yıl)”

Grup-Akran değerlendirme: Çalışma grubunda yer alan öğretmenler tarafından ifade edilen başka bir ölçme ve değerlendirme yöntemi ise “grup-akran değerlendirme” yöntemidir. Bu temanın oluşturulmasına referans olan görüşlerden birisi “sınıf mevcudu az olduğu için sık sık akran

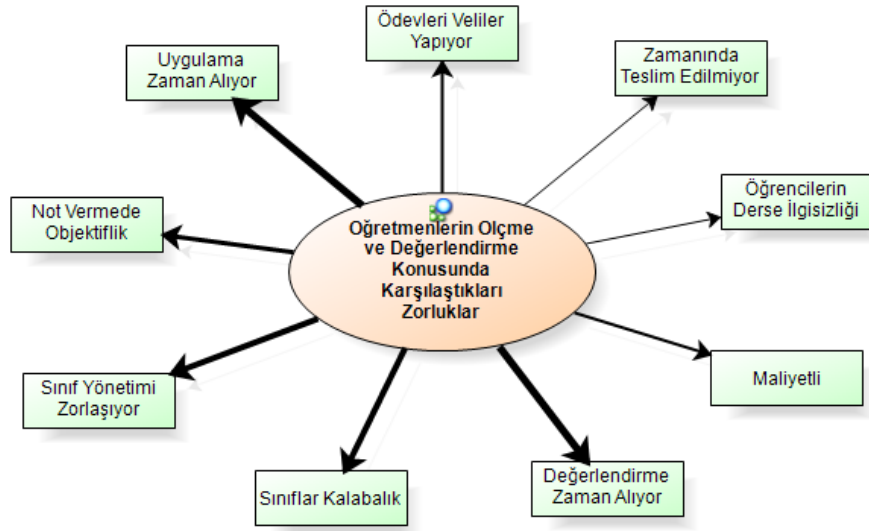
değerlendirme formlarından faydalanırım. Bunu yapmamdaki asıl amaç öğrencilerin küçük yaşta sorumluluk üslenmelerini sağlamak ve gözlemlene yeteneklerini geliştirmektir. Ayrıca derse katılımlarını sağlanarak öğrenme ortamında aktif olmaları onlar adına olumlu bir durum (3, Erkek, 11-15 yıl)" şeklinde ifade edilmektedir.

Yazılı yoklama: Öğretmelerden elde edilen görüşler doğrultusunda oluşturulan diğer bir tema ise "yazılı-yoklama" temasıdır. Bu temaya ilişkin ortaya konulan görüşleri "özellikle dördüncü sınıf öğrencileri için yazılı sınav yapmayı tercih ediyorum. Sınavlarda bilgiye dayalı soruların yanı sıra yorumu dayalı kesinlikle bir tane soru soruyorum. Bu sorulan sorudan çok farklı ve ilginç cevaplar gelebiliyor. Ayrıca yorumlama becerileri ve hayal güçleri de gelişmiş oluyor (5, Erkek, 1-5 yıl)" ifadesi temsil etmektedir.

İlkokulda görev yapan öğretmenlerin en fazla kullandıkları ölçme değerlendirme yöntemlerine ilişkin görüş bildirdiği farklı temalar da bulunmaktadır. **Doğru yanlış** testleri teması "... öğrencilerin gelişim düzeylerine göre her ders sonunda veya konu sonunda, tabii ki konu da uygunsa öğrenilen kavramlarla ilgili sınıfça doğru yanlış testleri çözeriz. Böylece öğrendiklerini daha iyi pekiştirmeleri ve yanlış öğrenimler varsa düzeltilmesi sağlanıyor... (1, Erkek, 1-5 yıl)" ifadesiyle bütünleşmektedir. **Sözlü yoklama** temasında "...bazen öğrencilerin kendilerini ifade edebilmeleri için sözlü olarak sınav yapıyorum. Öğrencilerin kendisini özellikle bu yaşında topluluk önünde ifade edebilmesi gelişimi adına önemli bir etkidir. Ayrıca anında geri dönüt verilebilmesi sayesinde öğrenim eksikliklerinin tamamlanması sağlanıyor... (3, Erkek, 11-15 yıl)" ifadesi yer almaktadır. **Çoktan seçmeli** testler teması "...bunun yanı sıra çoktan seçmeli sınavlardan da faydalanıyorum. Belli aralıklarla konu tekrar testleri yapıyoruz. Bu testler arasında çoktan seçmeli testler de bulunuyor. Fakat öğrencileri düşünmeye, sentez yapmaya sevk etmediği için bu seviyede çok fazla tercih etmiyorum... (5, Erkek, 1-5 yıl)" ifadesi doğrultusunda elde edilmiştir. **Eşleştirme** testleri teması ise "...konunun uygunluğuna göre bazen eşleştirme testleri kullanmak öğrenimin kalıcılığı adına etkili oluyor. Özellikle birbirine benzer kavramların bulunduğu konularda veya sebep sonuç ilişkisi kurulması gereken konularda kullanmayı tercih ediyorum... (6, Kadın, 6-10 yıl)" görüşünden elde edilmiştir. **Boşluk doldurma** testleri teması "...kullandığım farklı bir yöntem olarak boşluk doldurma testlerini de örnek verebilirim. Sınavlarda oldukça farklı soru yöntemlerinden faydalanmayı tercih ediyorum. Her soru yöntemi farklı bir düzeyi ölçebilir, bundan dolayı sınavların güvenilirliğinin arttığını düşünüyorum...(5, Erkek, 1-5 yıl)" ifadesine dayalı olarak elde edilmiştir. **Drama** teması ise "...fırsat oldukça drama tekniğini kullanıyorum, çocuklar çok eğleniyor, diğer bir açıdan empati yetenekleri gelişiyor. Kendilerini başkalarının yerine koyarak olaylara onların gözlerinden bakmaları sosyal iletişimlerini güçlendiriyor... (3, Erkek, 11-15 yıl)" ifadesinden yararlanılarak oluşturulmuştur.

4- Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Konusunda Karşılaştıkları Zorluklara İlişkin Çözümlemeler

Çalışmaya katılan öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme konusunda karşılaştıkları zorluklara ilişkin görüşlerinin çözümlenmesi neticesinde elde edilen model Şekil 4'de gösterilmektedir. Ayrıca katılımcıların ölçme ve değerlendirme konusunda karşılaştıkları zorluklara ilişkin belirttikleri görüşler doğrultusunda oluşturulan temalar ve bu temalara ilişkin görüşler doğrudan alıntı yapılarak aşağıda paylaşılmaktadır.

Şekil 4: Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Konusunda Karşılaştıkları Zorluklara İlişkin Şematik Gösterim

Uygulama zaman alıyor: Yapılan analiz sonucunda en fazla yüklem alan iki temadan birisinin “uygulama zaman alıyor” teması olduğu sonucuna varılmıştır. Bu temaya göre çalışma grubunda yer alan öğretmenler uyguladıkları ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin fazla zaman aldığı görüşünde birleşmişlerdir. Elde edilen bu temaya referans olan görüşlere örnek teşkil edebilecek ifadeler aşağıda değerlendirilmiştir.

“...yaptığım ölçme ve değerlendirme yöntemleri çok zaman alıyor. Hatta bazen zaman yetmiyor. Aklımda olan bazı uygulamalar var, internette gördüğüm bazı uygulamalar var. Bunları da uygulayıp öğrencilerin tepkilerini gözlemlemek istiyorum ama mümkün değil. Ders mi anlatıyım uygulama mı yapıyorum derken hepsi karman çorman olabiliyor (4, Kadın, 1-5 yıl)”

“...sınıfta herhangi bir uygulama yaptırdığımda zaman kesinlikle yetmiyor. Zaten etkinliğin nasıl yapılacağını öğrencilere anlatana kadar zamanın yarısı geçiyor. Sözlü olarak sınav yapmak istediğimde kesinlikle zaman yetmiyor, çoğunlukla hep bir sonraki derse sarkıyor. Bu soruna bağlı olarak bazı ölçme yöntemlerini kullanamıyorum... (3, Erkek, 11-15 yıl)”

Değerlendirme zaman alıyor: Nitel analiz sonucunda en fazla yüklem alan iki temadan diğeri ise “değerlendirme zaman alıyor” teması olduğu tespit edilmiştir. Bu temaya göre çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin büyük bir bölümü, uyguladıkları yöntemleri değerlendirirken fazla zaman aldığı görüşünde birleşmişlerdir. Bu temaya ilişkin görüşleri temsil niteliğindeki ifadeler doğrudan alıntılar yapılarak aşağıda verilmiştir.

“...özellikle elde edilen ürünlerin değerlendirilmesi çok zaman alıyor. Objektif olarak değerlendirebilmek için tabiri caizse kılı kırk yarıyorum. İçime sinmesi için her öğrenci için gerekli checklistleri tekrar tekrar kontrol ediyorum... (7, Erkek, 16 yıl ve üzeri)”

“öğrencilerin proje ödevlerinin değerlendirmesi çok zaman alıyor. Her öğrenci için ayrı ayrı değerlendirme formu doldurulunca diğer uygulamalara zaman kalmıyor. Sadece bu değil, öğrencilerin sınıf içerisindeki performansını değerlendirmek de gerekiyor. Bunun için de form doldurup notlar alıyorum. Diğer uygulamaların değerlendirilmesi de oldukça zaman alıyor... (4, Kadın, 1-5 yıl)”

Sınıflar kalabalık: Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme konusunda karşılaştıkları zorluklara ilişkin verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde, öğretmenlerin önemli bir kısmının “sınıflar kalabalık” temasına yüklemeye yaptığı sonucuna varılmıştır. Bu temaya referans olabilecek görüşlere aşağıda yer alan ifadeler temsil niteliği taşımaktadır.

“...normal standartlara göre biraz sınıf mevcudum fazla. Böyle olunca ne programın uygulamasından ne de öğrenciden istenen verimi alamıyorum. Bazen sınıfı derse güdüleyebilmek oldukça zor oluyor. Kalabalık sınıfta kafanda kurduğun düşünceleri tam olarak hayata geçiremiyorsun. Sonuç olarak her bir şeyler yarım kalıyormuş gibi hissediyorum... (3, Erkek, 1-5 yıl)”

“...yaşadığım en büyük zorluklardan birisi sınıfların kalabalık olmasıdır. Sınıflar kalabalık olunca hem benim hem de öğrencilerin performansı istenilen seviyeye çıkamıyor. Her öğrenciyi ayrı ayrı gözlemlemek, hepsinin ayrı ayrı performansını değerlendirmek gerekiyor. Açıkçası öğrenci sayısı fazla olunca bazı şeylerden feragat etmek zorunda kalıyorum... (2, Kadın, 6-10 yıl)”

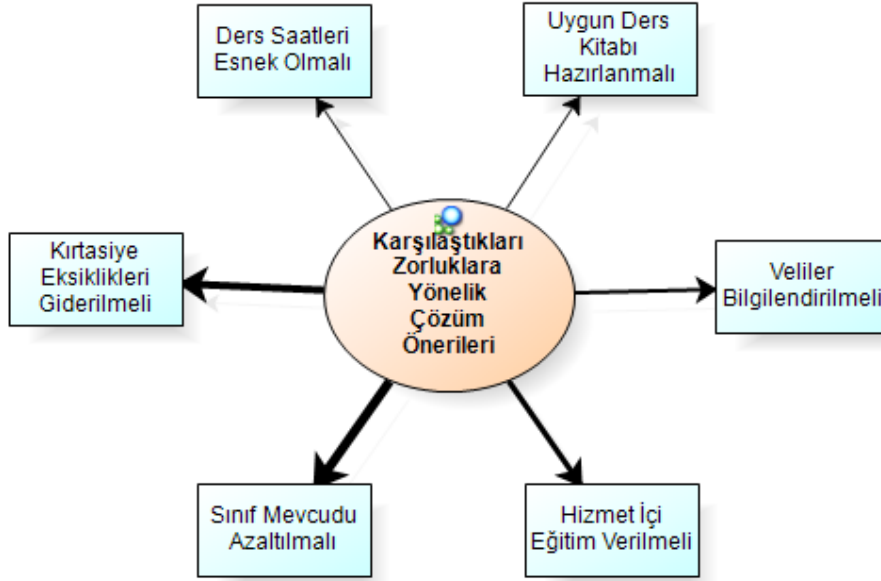
Sınıf yönetimi zorlaşıyor: Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin, ölçme ve değerlendirme konusunda karşılaştıkları zorluklara ilişkin ifadeleri doğrultusunda oluşturulan diğer bir tema “sınıf yönetimi zorlaşıyor” teması olduğu tespit edilmiştir. Bu temaya göre öğretmenler uyguladıkları ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin sınıf yönetimini zorlaştırdığını ifade etmektedirler. Bu temanın elde edilmesinde referans olan görüşlerden birisi “özellikle alternatif ölçme değerlendirme uygulamaları sınıf yönetimini etkilemektedir. Örneğin, bir grup çalışması yaptığımda sınıfa hâkim olmak zorlaşıyor, zaten bu yaştaki çocuklar yerlerinde duramazken bu tarz uygulamalar olunca sınıf iyice karışıyor. Geçen hafta sınıfta münazara yaptık, zamanının çoğu çocuklara laf anlatmakla geçti (5, Erkek, 1-5 yıl)” şeklindedir.

Not vermede objektiflik: Yapılan analiz sonucunda elde edilen görüşler doğrultusunda oluşturulan diğer bir tema “not vermede objektiflik” temasıdır. Bu temaya ilişkin ileri sürülen görüşleri “Özellikle not verirken objektif karar veriyor muyum diye çok düşünüyorum. Öğrencilerin az çok kapasitesini biliyorum. Neyi yapıp yapamayacaklarını az çok tahmin ediyorum. Değerlendirme yaparken bunlardan etkilenip etkilenmediğim konusunda bazen endişeye düşüyorum. Ayrıca sınıf içinde yapılan bazı uygulamalar da bazen objektiflikten uzak olabiliyor. Mesela akran değerlendirmesi yaptığım zaman çocuklar objektif olarak değerlendirme yapamayabiliyorlar... (3, Erkek, 11-15 yıl)” ifadesi temsil etmektedir.

Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme konusunda karşılaştıkları zorluklara ilişkin görüş bildirdiği farklı temalar da bulunmaktadır. **Ödevleri veliler yapıyor** teması “karşılaştığımız sorunlardan birisi ödevleri velilerin yapması. Veli toplantısında bile konuşmamıza rağmen bazı öğrencilerin ödevlerini ve projelerini veliler yapıyor. Net bir şekilde anlaşılıyor bu durum. Veliler çocuklarının notlarının yüksek olmasını istediklerinden dolayı kendileri yapıyor. Fakat öğrencinin sınıf içerisindeki durumunu bilmiyorlar... (8, Kadın, 11-15 yıl)” ifadesiyle bütünleşmektedir. **Maliyetli** teması “uygulamalar için bazı araç gereçler gerekiyor fakat bu araç gereçlerin öğrenciler tarafından temin edilmesi masraflı olabiliyor. Özellikle bazı velilerin gerçekten bunları alacak durumu olmuyor. Bundan dolayı öğrencilere bir şey de söyleyemiyorum ama sonuç olarak ders verimli geçmiyor. Çoğu zaman öğrenciler için az maliyetli ve evlerde bulunabilecek malzemelerden materyaller oluşturuyoruz... (9, Erkek, 16 yıl ve üzeri)” görüşünden elde edilmiştir. **Zamanında teslim edilmiyor** teması “verdiğim projeler ve grup çalışmaları bazen zamanında teslim edilmiyor. Bazı öğrenciler bu konuda çok ihmalkâr davranıyor. Sürekli olarak uyarmama rağmen ödevi teslim etmiyorlar. Bu durumda ailelerin de sorumlulukları var. Bazı veliler çocuklarına çok ilgisiz ve onlarla iletişim kurmuyorlar. Çocuklar alışmadığı için ihtiyaçlarını anne babalarına da söyleyemiyorlar. Doğal olarak alınması gereken malzemeler alınmayınca ya ödev gelmiyor ya da geç geliyor (6, Kadın, 6-10 yıl)” ifadesiyle bütünleşmektedir. **Öğrencilerin derse ilgisizliği** teması ise “bazı öğrenciler derse motive olamıyor, ders ilgisini çekmiyor. Öğrenci yetenekli ve zeki ama ilgisi farklı alanlarda. Yapılan etkinlikler sırasında çabuk sıkılıyorlar ve katılım göstermiyorlar... (2, Kadın, 6-10 yıl)” görüşünden elde edilmiştir.

5- Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Konusunda Karşılaştıkları Zorluklara Yönelik Çözüm Önerilerine İlişkin Çözümler

Çalışmaya katılan öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme konusunda karşılaştıkları zorluklara yönelik çözüm önerilerinin nitel olarak değerlendirilmesi sonucunda elde edilen model Şekil 5’de gösterilmektedir. Bunun yanı sıra katılımcıların ölçme ve değerlendirme konusunda karşılaştıkları zorluklara yönelik çözüm önerilerine ilişkin ifade ettikleri görüşler neticesinde oluşturulan temalar ve bu temalara ilişkin görüşler aşağıda gösterilmektedir.

Şekil 5: Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Konusunda Karşılaştıkları Zorluklara Yönelik Çözüm Önerilerine İlişkin Şematik Gösterim

Sınıf mevcudu azaltılmalı: Yapılan nitel analiz sonucunda en fazla yüklenme alan temanın “sınıf mevcudu azaltılmalı” teması olduğu sonucuna varılmıştır. Bu temaya göre çalışma grubunda yer alan öğretmenler, uyguladıkları ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin daha etkili uygulanabilmesi için sınıf mevcudunun azaltılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Elde edilen bu temaya referans olan görüşlere örnek teşkil edebilecek ifadeler aşağıda yer verilmiştir.

“Sınıf mevcudunun az olması ders verimini artıracaktır. Sınıf mevcudunun fazla olması genel olarak hem benim hem de öğrencilerin verimini düşürüyor. Gözlemlenecek ve değerlendirilecek öğrenci sayısı azaldıkça doğal olarak bir öğrenciye ayırdığım zaman fazlaşıyor. Böylece öğrencilerle daha yakından ve üstünlük olmadan daha detaylı bir şekilde ilgilenilebilir... (2, Kadın, 6-10 yıl)”

“...sınıf içerisinde anlık değerlendirme yapmak istediğimde zaman yetmiyor. Zamanı yetirmeye çalışsam da bu sefer değerlendirme, değerlendirme olmaktan çıkıyor. Bence özellikle alternatif değerlendirme yöntemlerinin tam olarak uygulanabilmesi için sınıf mevcudunun ona göre planlanması gerekiyor... (4, Kadın, 1-5 yıl)”

Kırtasiye eksiklikleri giderilmeli: Nitel analiz sonucunda en fazla yüklenme alan ikinci tema ise “kırtasiye eksiklikleri giderilmeli” teması olduğu tespit edilmiştir. Bu temaya göre çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin büyük bir bölümü, uyguladıkları ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin daha verimli olabilmesi için öğrencilerin kırtasiye eksikliklerinin giderilmesi gerektiği görüşünde birleşmişlerdir. Bu temaya ilişkin görüşleri temsil niteliğindeki ifadeler aşağıda belirtilmektedir.

“...belirttiğim üzere çocukların ödevlerini zamanında teslim edememesi gibi sorunlar genellikle kırtasiye eksikliğinden kaynaklanıyor. Öğrencilere ders kitaplarının dağıtıldığı gibi geniş bir planlama yapıp, kazanımlara göre yapılacak etkinlikler, uygulamalar vs. belirlenip bu eksikliklerin de devlet tarafından karşılanması eğitimin kalitesini artıracaktır (6, Kadın, 6-10 yıl)”

“... bazı araç-gereçler masraflı olduğu için her öğrenci bazen temin edemiyor. Bu durumda araç-gereçlere sahip olan arkadaşıyla beraber çalışıyorlar fakat böyle de verim düşüyor. Bundan dolayı gerek duyulan araç gereçleri önceden tam olarak temin edilebilmemiz gerekiyor... (9, Erkek, 16 yıl ve üzeri)”

Hizmet içi eğitim verilmeli: Yapılan analiz sonucunda çalışmaya katılan öğretmenlerin önemli bir kısmı tarafından ifade edilen görüşlere göre “hizmet içi eğitim verilmeli” teması elde edilmiştir. Bu temaya göre çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin büyük bir bölümü, uyguladıkları ölçme değerlendirme yöntemlerinin daha verimli olabilmesi için hizmet içi eğitim verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu temanın elde edilmesinde referans olan görüşlerden birisi “...bu konuda hizmet içi eğitim verilmesi bence çok iyi olur. Özellikle bizim eğitim sistemimizde en uygun ölçme değerlendirme yöntemleri neler, nasıl uygulanır, zaman yönetimi nasıl yapılır gibi pek çok konuda öğretmenleri bilgilendirmek gerekiyor. Ayrıca hizmet içi eğitimi sürekli olarak tekrarlamaları ve uygulamalı olarak eğitim vermeleri öğretmenler adına faydalı olacaktır (2, Kadın, 6-10 yıl)” şeklindedir.

Veliler bilgilendirilmeli: Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin, ölçme ve değerlendirme konusunda karşılaştıkları zorluklara yönelik çözüm önerilerine ilişkin ifadeleri doğrultusunda oluşturulan diğer bir tema “veliler bilgilendirilmeli” teması olduğu sonucuna varılmıştır. Bu temaya göre çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin bir kısmı, uyguladıkları ölçme değerlendirme yöntemlerinin daha verimli olabilmesi için velilerin bilgilendirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu temaya ilişkin ortaya konulan görüşleri “...öğrencilere verilen ödevleri, öğrencilerin notlarının yüksek olması için veliler yapıyor. Sonucunda öğrenci verilen o ödevden elde etmesi gereken kazanımları elde edemiyor veya eksik öğreniyor. Ama veliler bunları düşünmüyor, velilerin bu konuda bilgilendirilmesi ve bu bilincin oluşturulması gerekir...” (8, Kadın, 11-15 yıl)” ifadesi temsil etmektedir.

Ders saatleri esnek olmalı: Katılımcıların ifadeleri doğrultusunda, ölçme ve değerlendirme konusunda karşılaştıkları zorluklara yönelik çözüm önerilerine ilişkin oluşturulan diğer bir tema ise “ders saatleri esnek olmalı” teması olduğu tespit edilmiştir. Bu temaya göre çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin bir kısmı, uyguladıkları ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin daha verimli olabilmesi için ders saatlerinin esnek olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu temayı “...yapılacak uygulamanın durumuna göre ders saatinin artırılıp azaltılmasını öğretmen belirlemeli. Mesela bir dersten sözlü yapmaya kalktığımda veya başka bir uygulama yapmak istediğimde ders saati kesinlikle yetmiyor. Bu durumda ders saatinin artırılıp azaltılması, değerlendirmenin yarım kalmadan bitirilmesini sağlayabilir (3, Erkek, 11-15 yıl)” görüşü destekler niteliktedir.

Uygun ders kitabı hazırlanmalı: Yapılan nitel analiz sonucunda oluşturulan diğer bir tema ise “uygun ders kitabı hazırlanmalı” temasıdır. Çalışma grubundaki öğretmenlerin bir kısmı uyguladıkları ölçme değerlendirme yöntemlerindeki sorunlara çözüm önerisi olarak, uygun ders kitabının hazırlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu temayı “sınıf içerisinde bazen öğrencileri nasıl değerlendireceğimizi bilemiyoruz. Özellikle mesleğe yeni başlayan öğretmenler bu konuda sıkıntılar çekiyor. Ayrıca öğrencilere çeşitli etkinlikler yaptırabilmek için internet ortamında arayışlara giriyoruz. Bunlardan dolayı, istenilen kazanımlar doğrultusunda uygun ders kitabı hazırlanması ve etkinliklerin buna göre düzenlenmesi öğretmenler için faydalı olabilir (5, Erkek, 1-5 yıl)” ifadesi temsil etmektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

İlkokulda görev yapan öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmeye yönelik görüşlerinin incelendiği bu çalışmada, katılımcılardan elde edilen verilere içerik analizi yapılmıştır. Yapılan içerik analizi sonucunda elde edilen bulgulara dayanılarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Ölçme değerlendirme kavramının öğretmenler için öncelikle not verme işlemi olarak algılandığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra ölçme değerlendirme kavramının ilkökul öğretmenleri tarafından, eksik öğrenmelerin belirlenmesi, geri bildirim sağlanması ve ders programlarının şekillendirilmesi olarak algılandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Literatür incelendiğinde bu sonuçların desteklendiği görülmektedir. Aktaş (2008) tarafından öğretmenlerin katılımıyla gerçekleştirilen çalışmada, öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmeyi düzey belirleme, önlem alma, tek başına sorun giderme, dönüt verme ve değerlendirme amacıyla kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Altınışik (2014) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini öğrenciyi farklı açılardan değerlendirmek, süreci bir bütün olarak değerlendirmek, öğrenciyi kazandırılması gereken davranışların olup olmadığını belirlemek, öğrencinin süreç içerisinde ne kadar geliştiğini belirlemek gibi amaçlarla kullandıkları belirtilmektedir. Farklı bir çalışmada ise Acar (2016) öğretmenlerin derslerindeki ölçme ve değerlendirme uygulamalarını, öğrenme hatalarını gidermek ve öğrenim düzeyini artırmak amacıyla yaptıklarını belirtmektedir. Diğer bir çalışmada ise Başkonuş (2018), öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme uygulamalarını, ne kadar öğretim yapılabildiğini görmek, değerlendirme sonuçlarına göre yeni uygulamalar yapmak, yetenekli olanları keşfetmek vb. amacıyla yaptıklarını bulgulamaktadır.

Elde edilen bulgular doğrultusunda, ilkökul öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme konusunda bazılarının kendisini yeterli olarak gördüğü, bazılarının ise kendisini yeterli görmediği sonucuna ulaşılmaktadır. Kendisini yeterli olarak gören öğretmenler bu konuda yeterli tecrübelerinin olduğunu, gerekli teknikleri uyguladıklarını, ölçme ve değerlendirme konusunda eğitim aldıklarını ve bu konuda sürekli araştırarak, makaleler okuyarak ve videolar izleyerek kendilerini geliştirmeye açık olduklarını belirtmektedirler. Kendilerini yeterli olarak görmeyen öğretmenler ise gerekli pratiklerinin olmadığını ve yeterince eğitim görmediklerini belirtmektedir. Elde edilen bu sonuçlar konu ile ilgili yapılan diğer araştırmalar ile paralellik göstermektedir. Kılıç (2014) tarafından yapılan çalışmada, ilköğretim öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme yöntemleri incelenmiştir. Araştırmanın bir bulgusuna göre katılımcıların bir kısmı ölçme ve değerlendirme konusunda bilgi sahibi olduklarını, bir kısmı kısmen bilgi sahibi olduklarını, bir kısmı ise bilgi sahibi olmadıklarını belirtmektedir. Farklı bir çalışmada ise Genç (2019) öğretim elemanları örneğinde çalışmıştır. Çalışmada öğretim elemanlarının bir kısmının kendisini yeterli görürken bir kısmının ise bu konuda kendisini yeterli görmediklerini ve eğitim alma isteklerinin olduğu belirtilmektedir. Altınışik (2014) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme yöntemleri konusunda kendilerini yeterli görüp görmedikleri araştırılmıştır. Çalışmada kendilerini yeterli olarak görmeyen öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Öğretmenlerin bir kısmı ise bazı eksikliklerinin olabileceğini düşünmelerine rağmen kendilerini yeterli olarak gördüklerini belirtmektedirler.

Yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlar arasında, ilkökul öğretmenlerinin en çok kullandıkları ölçme ve değerlendirme yöntemi olarak performans değerlendirme ölçeği kullandıkları tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra ilkökul öğretmenlerinin proje değerlendirme, gözlem ve portfolyo tekniklerini de kullandığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca ilkökul öğretmenlerinin sözlü yoklama, boşluk doldurma, eşleştirme, doğru yanlış, grup-akran değerlendirme, drama, çoktan seçmeli ve yazılı yoklama tekniklerini de kullandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Konu ile ilgili yapılan diğer çalışmalar bu bulguyu destekler niteliktedir. Yiğit (2013) yaptığı çalışmada, ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin en çok kullandıkları ölçme değerlendirme yönteminin performans görevi ve proje olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Ayrıca öğretmenlerin gözlem, öğrenci ürün dosyası, görüşme, akran değerlendirme ve tutum ölçeklerini de kullandıkları belirtilmektedir. Diğer bir çalışma ise Öztürk (2014) tarafından beşinci sınıf matematik öğretmenleri örneğinde yapılmıştır. Çalışmada matematik öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme yöntemi olarak en çok problem çözme, performans ödevi, proje, portfolyo, çoktan seçmeli, boşluk doldurma gibi yöntemleri kullandıkları sonucuna varılmıştır. Kılıç (2014) tarafından ilköğretim birinci kademe görev yapan öğretmenler örneğinde yapılan çalışmada, öğretmenlerin sırasıyla performans değerlendirme, çoktan seçmeli test, doğru yanlış testi, portfolyo, yazılı yoklama ve proje gibi araçları kullandıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Altınışik (2014) tarafından yapılan çalışmada ise fen ve teknoloji öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme tekniklerinden çoktan seçmeli testler, boşluk doldurma soruları, doğru yanlış soruları, performans değerlendirme, proje, portfolyo, gözlem, poster, görüşme gibi teknikleri kullandıkları bulgusu elde edilmiştir.

Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme konusunda karşılaştıkları zorluklar değerlendirildiğinde en fazla yaşadıkları zorluğun, uygulamaların ve değerlendirmenin fazla zaman alması olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca öğretmenler sınıfların kalabalık olduğunu, sınıf yönetiminin zorlaştığını, not vermede

objektiflik sorunu yaşadıklarını, ödevleri velilerin yaptığını, öğrencilerin derse ilgisiz olduklarını, öğrencilerin ödevleri zamanında teslim etmediklerini ve bazı ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin maliyetli olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan diğer çalışmalar, elde edilen bu bulguyu destekler niteliktedir. Özenç, Doğan ve Çakır (2017) tarafından öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada, sınıf öğretmenlerinin ölçme değerlendirme uygulamalarını kullanırken bu uygulamaların çok zaman aldığı, maliyetli olduğu, objektif olamama durumunun ortaya çıktığı, malzeme sıkıntısı yaşandığı ve ödevlerin zamanında teslim edilemediği gibi sorunlarla karşılaştıkları tespit edilmiştir. Alçın (2019) tarafından yapılan çalışmada müzik öğretmenlerinin değerlendirmenin zaman alması, ders saatinin yetersizliği, araç gereç eksikliği, sınıf ortamının kalabalık olması, hazırbulunuşluk eksikliği, öğrenci ilgisizliği konularında sorunlarla karşılaştıkları bulgusu elde edilmiştir. Diğer bir çalışmada ise Başkonuş (2018), öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmede zaman sıkıntısı, materyal eksikliği, sınıf mevcudu fazlalığı, bireysel farklılıklar, öğrencilerin derse önem vermemesi gibi konularda zorluklar yaşadıklarını tespit etmiştir. Farklı bir çalışmada Öztürk (2014), matematik dersinde alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin dezavantajlarını incelemiştir. Çalışmada alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin çok zaman aldığı, masraflı olduğu, objektif olmadığı ve bazı çocukların sıkıldığı ifade edilmiştir.

İlkokulda görev yapan öğretmenlerin karşılaştıkları zorluklara yönelik çözüm önerileri dikkate alındığında en fazla ifade edilen önerinin sınıf mevcudunun azaltılması olmuştur. Ayrıca öğretmenler yukarıda belirtilen sorunların çözülebilmesi için kırtasiye eksikliklerinin giderilmesi, hizmet içi eğitim verilmesi, velilerin bilgilendirilmesi, ders saatlerinin esnek olması, uygun ders kitabının hazırlanması gerektiğini belirtmektedirler. Elde edilen bu bulgular konu ile ilgili yapılan diğer çalışmaların sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Özenç, Doğan ve Çakır (2017) tarafından yapılan çalışmada, sınıf öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme teknikleri hakkındaki görüşleri incelenmiştir. Bu görüşler neticesinde sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları sorunlara yönelik önerileri incelendiğinde sınıf mevcudunun azaltılması, araç gereç eksikliklerinin giderilmesi, öğretmenlere konu ile ilgili eğitim verilmesi, altyapının tam olması ve ücretsiz çoğaltma imkânı gibi görüşlerin ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Yıldız (2015) tarafından yapılan çalışmada ise din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme konusunda yaşadıkları sorunlara ilişkin ders saatinin artırılması, kazanımların azaltılması, öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmesi, sınıf mevcudunun azaltılması, velilerin bilgilendirilmesi, öğretmenlerin iş yükünün azaltılması gibi görüşlerin belirtildiği sonucuna varılmıştır. Karbeyaz (2018) tarafından yapılan çalışma ise ilkokul ve ortaokul din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenleri örnekleminde gerçekleşmiştir. Yapılan çalışmada öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme konusunda yaşadıkları sorunlara ilişkin, ders saatlerinin artırılması, kazanımların azaltılması, sınıf mevcudunun azaltılması, öğretmenlere eğitim verilmesi ve öğrencilerin bilgilendirilmesi gibi önerilerde bulunduğu ifade edilmektedir.

Ölçme ve değerlendirme sadece sınıf içerisinde öğrencilerin bilgi, beceri ve öğrenim durumlarının ölçülmesinde değil, bütün olarak eğitim sisteminin değerlendirilmesinde önemli bir etkidir. Bu bağlamda özellikle görevi eğitim ve öğretim olan öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme uygulamalarını tam olarak bilmesi ve eksiksiz uygulaması, eğitimin şekillendirilmesi açısından önemli bir durumdur. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme hakkındaki becerilerinin ve bazı düşüncelerinin belirlenmesi gerekmektedir. Özellikle eğitim öğretimin ilk kademesi olan ilkokulda görev yapan öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmeye yönelik tutumları, öğrencilerin geleceğinin şekillenmesi açısından büyük önem arz etmektedir. Çünkü çocukların gelecek yaşantılarında başarılı olabilmeleri için gerekli olan temel beceriler genel olarak ilkokul yıllarında kazandırılmaktadır.

Öğretmenlerin görüşleri değerlendirildiğinde ölçme ve değerlendirme kavramının öğretmenler için öncelikle not verme, eksik öğrenmelerin belirlenmesi, geri bildirim sağlanması ve ders programlarının şekillendirilmesi olarak algılandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bunların yanı sıra ölçme ve değerlendirmenin birçok önemli işlevi olduğu bilinen bir gerçektir. Ölçme ve değerlendirme sonucunda öğretmenler kendi öğretim becerilerinin ne düzeyde olduğunu görme fırsatı bulabilirler. Ayrıca ölçme ve değerlendirmenin öğrenciyi motive edici bir unsur olduğunu söyleyebilir. Ölçme ve değerlendirmenin bu işlevleri ve farklı işlevleri konusunda öğretmenlerin bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda MEB'in öğretmenlere ölçme ve değerlendirme konusunda verdiği hizmet içi eğitimlerinin içeriğinde ölçme ve değerlendirmenin işlevine daha fazla yer verilmesi önerilmektedir.

Çalışma bulguları değerlendirildiğinde bazı öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme konusunda kendisini yeterli olarak gördüğü, bazılarının ise kendisini yeterli görmediği sonucuna ulaşılmaktadır. Kendilerini yeterli olarak görmeyen öğretmenler pratiklerinin olmadığını ve yeterli eğitim görmediklerini

belirtmektedir. Ölçme ve değerlendirmenin çocukların geleceğini şekillendirme ve onları yönlendirme adına önemli etkileri bulunmaktadır. Bu durum göz önüne alındığında öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme konusunda yeterli olması önemli bir durumdur. Bu bağlamda her okulda veya bölgede ölçme ve değerlendirme merkezleri kurularak, öğretmenlerin bu konuda uzman kişilerce destek alması önerilmektedir. Bu merkezlerde verilecek uygulamalı eğitimler özellikle mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin pratik eksikliğini giderebilir ve yeterli düzeyde eğitim almaları sağlanabilir.

Çalışmada ilkököl öğretmenlerinin en çok kullandıkları ölçme ve değerlendirme yöntemi olarak performans değerlendirme ölçeği kullandıkları, bunun yanı sıra proje değerlendirme, gözlem ve portfolyo tekniklerine de başvurdukları sonucuna varılmıştır. Bu ölçme ve değerlendirme tekniklerinin doğru bir şekilde kullanılması ölçme ve değerlendirmenin verimini artıracaktır. Bu bağlamda öğretim programının amacına göre hangi ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanılacağı hakkında öğretmenlere uzman desteği sağlanması önerilmektedir. Bunun yanı sıra öğretmenlere verilen hizmet içi eğitimlerde, ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin uygun şekilde kullanılması konusuna daha fazla yer verilmelidir.

Öğretmenler ölçme ve değerlendirme yöntemlerini uygularken birçok sorunla karşılaşmaktadırlar. Çalışmada öğretmenlerin belirttiği üzere uygulamaların ve değerlendirmenin fazla zaman alması, sınıfların kalabalık olması, sınıf yönetiminin zorlaşması, not vermede objektiflik sorunu yaşanması, ödevleri velilerin yapması, öğrencilerin derse ilgisiz olması, öğrencilerin ödevleri zamanında teslim etmemeleri ve bazı ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin maliyetli olması konularında sorun yaşamaktadırlar. Öğretmenlerin uygun şartlarda eğitim öğretim faaliyetlerini gerçekleştirebilmeleri için yetkililerin bu sorunları önceden belirlemeleri ve sorunları çözmek adına harekete geçmeleri önemli bir durumdur. Çalışmada öğretmenler bu sorunları çözebilmek adına bazı önerilerde bulunmuşlardır. Bu öneriler sınıf mevcudunun azaltılması, kırtasiye eksikliklerinin giderilmesi, hizmet içi eğitim verilmesi, velilerin bilgilendirilmesi, ders saatlerinin esnek olması, uygun ders kitabının hazırlanması şeklindedir. Bu bağlamda yetkili birimlerin, öğretmenlerin bu konu hakkındaki önerilerinin de dikkate alınması önerilmektedir.

Bu çalışma nicel örneklem gurubuyla gerçekleştirilip, öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme durumlarının ne düzeyde olduğu belirlenebilir. Ayrıca çalışma farklı eğitim kademesinde görev yapan öğretmenler üzerinde gerçekleştirilebilir. Böylece farklı eğitim kademelerinde görev yapan öğretmenler arasında farklılık olup olmadığı belirlenebilir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar, çalışma grubundaki katılımcılardan elde edilen görüşlerle sınırlıdır. Katılımcıların yarı yapılandırılmış görüşme sorularına içten ve samimi bir şekilde cevap verdikleri varsayılmıştır.

KAYNAKÇA

- Acar, M. (2016). Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Uygulamaları ve Uygulamalarını Etkileyen Faktörler, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Serkan Buldur), Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akdağ, G. (2011). Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Ölçme – Değerlendirmeye İlişkin Yeterlilik Algıları ve Görüşleri (Adıyaman İli Örneği), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Prof. Dr. Servet Ekmekçi), Adıyaman: Adıyaman Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Aktaş, M. C. (2008). Öğretmenlerin Yeni Ortaöğretim Matematik Öğretim Programının Ölçme Değerlendirme Boyutuna Bakışlarının İncelenmesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi), (Danışman: Prof. Dr. Adnan Baki), Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Alçın, Ö. C. (2019). Müzik Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Sürecine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Murat Kamil İnanç), Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Altınışık, D. (2014). Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Etkinliklerini Gerçekleştirme Düzeyleri (Kırıkkale İli Örneği), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hasan İnaç), Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Atılğan, H.; Kan, A. ve Doğan, N. (2009). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Balcı, E. ve Tekkaya, C. (2000). Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerine Yönelik Bir Ölçeğin Geliştirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 42–50.
- Başkonuş, T. (2018). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Ölçme Değerlendirmeye İlişkin Tutum ve Yeterliliklerinin İncelenmesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi), (Danışman: Doç. Dr. Fikret Soyer), Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Baykul, Y. (2015). *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme: Klasik Test Teorisi ve Uygulaması*. Ankara: Pegem Akademi.
- Black, P. and Wiliam, D. (1998). Assessment and Classroom Learning. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 5(1), 7-74.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Cizek, G. J. (2007). Formative Classroom Assessment and Large-Scale Assessment: Implications for Future Research and Development. (Ed. J. A. McMillan), *Formative Classroom Assessment* (s. 99-115). New York: Teachers College Press.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri* (Çeviren: M. Bütün, S. B. Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Dikmen, F. (2008). Sosyal Bilgiler Dersi 2005 Öğretim Programının Değerlendirme Boyutuna Dair 4. ve 5. Sınıf Öğretmen Görüşleri, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Doç. Dr. Seval Fer), İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Eskicumalı, A. ve İşman, A. (2003). *Eğitimde Planlama ve Değerlendirme* (4. Baskı). İstanbul: Değişim Yayınları.
- Genç, Ö. (2019). İngilizce Öğretim Elemanlarının Ölçme ve Değerlendirme Okuryazarlık Yeterliliği Açısından Değerlendirilmesi, (Erciyes Üniversitesi Ölçeği) (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) (Danışman: Doç. Dr. Mustafa Güçlü), Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gültekin, M. (2002). Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi Kapsamında İlköğretime Öğretmen Yetiştirme. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1-2), 49-65.
- İşman, A. (2005). *Türk Eğitim Sisteminde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Karavaşin, Ç. (2011). Sınıf Öğretmenlerinin Ölçme Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Çiğdem Şahin Taşkın), Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karbeyaz, P. (2018). İlkokul ve Ortaokul Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerini Kullanma Düzeyleri ve Karşılaştıkları Sorunlar (Osmaniye İli Örneği) (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) (Danışman: Doç. Dr. Halil Aldemir), Kilis: Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Kılıç, R. (2014). İlköğretim I. Kademe Öğretmenlerinin Otantik Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri İle İlgili Bilgi, Tutum ve Görüşlerinin Değerlendirilmesi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Oktay Aydın), İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- LeCompte, M. D. and Goetz, J. P. (1982). Problems of Reliability and Validity in Ethnographic Research. *Review of Educational Research*, 52(1), 31-60.
- Linn, R. L. and Gronlund, N. E. (1995). *Measurement and Assesment in Teaching*, (7. Baskı). Upper Saddle River: Printice-Hall Inc.
- McHugh, M. L. (2012). Interrater reliability: The Kappa Statistic. *Biochemia Medica*, 22(3), 276-282.
- Orsmond, P.; Merry, S. and Reiling, K. (2000). The Use of Student Derived Marking Criteria in Peer and Self-Assessment. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 25(1), 23-38.
- Özçelik, D. A. (2010). *Okullarda Ölçme ve Değerlendirme: Öğretmen El Kitabı; Yeni Öğretim Programlarına Göre*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özenç, M.; Doğan, C. ve Çakır, M. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Hakkındaki Görüşlerinin Belirlenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 588-607.
- Öztürk, Y. A. (2014). Beşinci Sınıf Matematik Dersinde Uygulanan Alternatif Ölçme Değerlendirme Yöntemlerinin Akademik Başarı, Kalıcılık, Özyeterlilik Algısı ve Tutum Üzerine Etkisi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), (Danışman: Doç. Dr. Çavuş Şahin), Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Patton, M. Q. (2005). *Qualitative Research*. New York: John Wiley & Sons, Ltd.
- Plake, B. S. and Impara, J. C. (1993). *Teacher Assessment Literacy Questionnaire*. University of Nebraska-Lincoln. In Cooperation with the National Council on Measurement in Education and the WK Kellogg Foundation.

-
- Rees, C. E. and Sheard, C. E. (2004). The Reliability of Assessment Criteria for Undergraduate Medical Students' Communication Skills Portfolios: the Nottingham Experience. *Medical Education*, 38(2), 138-144.
- Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen Adaylarının Öğretmen Yeterlilikleri Açısından Kendilerini Değerlendirmeleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 131-140.
- Singleton, R.A. and Straits, B.C. (2005) *Approaches to Social Research*, (4. Baskı). New York: Oxford University Press.
- Stiggins, R.J. (2000). Classroom Assessment: A History of Neglect, a Future of Immense Potential, New Orleans: Paper Presented at The Annual Meeting of American Educational Association.
- Stiggins, R. J. (2001). *Student-Involved Classroom Assessment*, (3. Baskı). New Jersey: Prentice Hall.
- Stiggins, R.J.; Conklin, N.F. and Bridgeford, N.J. (1986). Classroom Assessment: A Key to Educational Excellence. *Educational Measurement: Issues and Practice*, 5(2), 5-17.
- Tekin, H. (1994). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, (8.Baskı). Ankara: Yargı Yayınları.
- Turgut, M. F. (1997). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112), 7-17.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, M. (2015). Ortaokul Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerini Kullanma Düzeyleri ve Karşılaştıkları Sorunlar (Sivas İli Örneği), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Doç. Dr. Fatih Genç), Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yiğit, F. (2013). İlköğretim 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki Alternatif Ölçme-Değerlendirme Yöntemlerine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Doç. Dr. Bilal Kırımlı), Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
-